

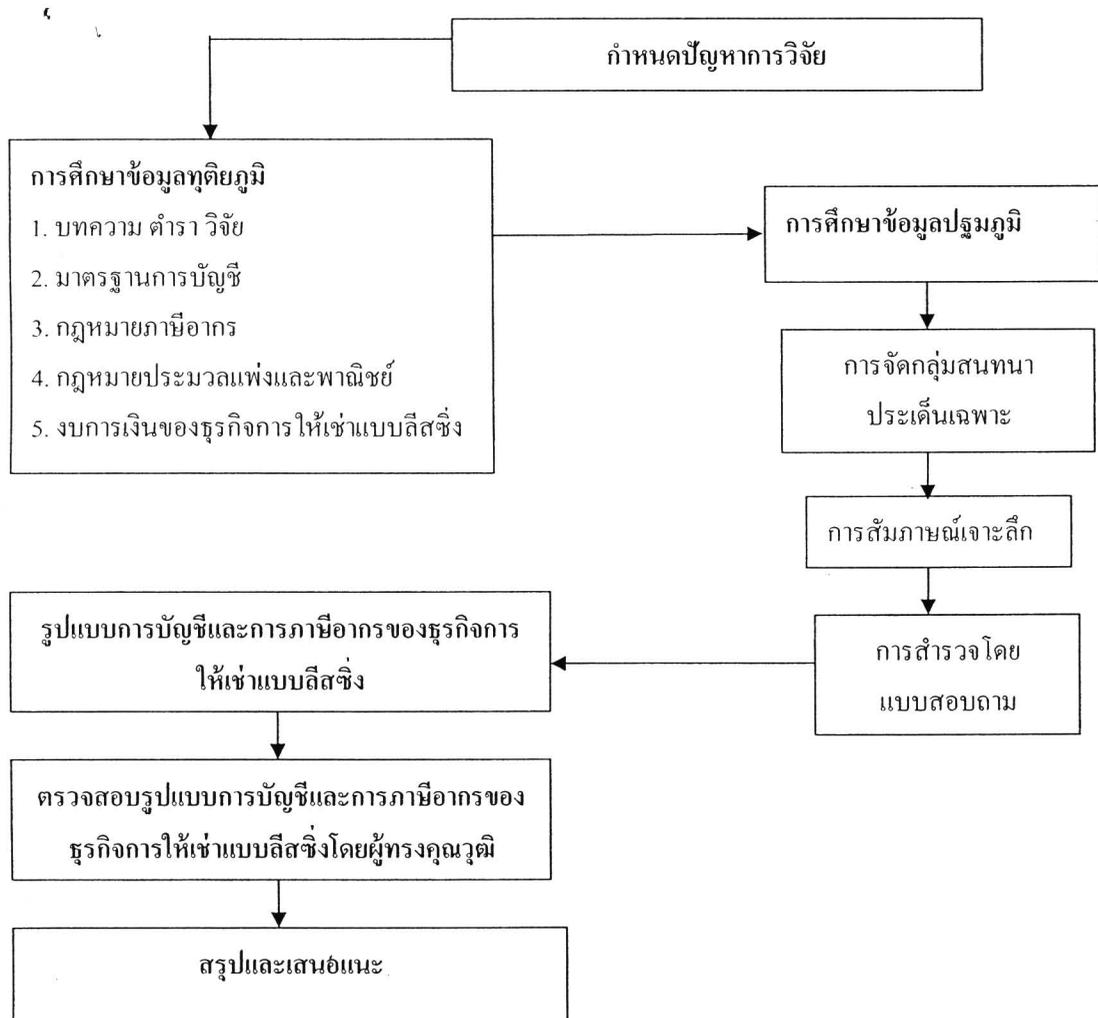
บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง และติดตามศึกษาการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีและประมวลรัษฎากรให้เป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ผู้วิจัย เข้าร่วมประชุมกับสมาคมลีสซิ่งไทยเพื่อแก้ไขอุปสรรคทางด้านภาษีอากร และได้พบว่า ธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งในประเทศไทย มีปัญหาอุปสรรคหลายประเด็นจากผลการสำรวจของสมาคมลีสซิ่งไทย (2550ข) ผู้วิจัยได้ติดตามศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับ ธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง ดังกล่าวข้างต้น ไม่ปรากฏงานวิจัยที่เน้นเรื่องรูปแบบเฉพาะทางด้านการบัญชีและการภาษีอากรเกี่ยวกับธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งในประเทศไทยที่เหมาะสมในเชิงการนำไปปฏิบัติ แต่จะมีงานวิจัยต่างประเทศ ของ Beattie et al. (1998) ที่ศึกษาด้านผลการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี การสนับสนุนเรื่องภาษีอากร ความเสี่ยงและด้านเศรษฐกิจซึ่งมีความแตกต่างกันตามสถานะเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ และงานวิจัยของ Crosby (2003); Johnson et al. (1993) และ Powers and Revsine (1989) ที่เกี่ยวกับการบัญชีของผู้ให้เช่าได้นั้นเรื่องผลกระทบของการประมาณมูลค่าคงเหลือต่ำทำให้เกิดการขาดทุน งานวิจัยทางการบัญชีของ Ketz (2006) เกี่ยวกับการใช้มาตรฐานการบัญชีที่มีประเด็น มาตรฐานการบัญชีไม่สะท้อนสภาพความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ แต่ในทางปฏิบัติประเทศไทยไม่มีการวิจัยว่าผู้ปฏิบัติบันทึกตามมาตรฐานการบัญชีแล้วประสบปัญหาอย่างไรหรือไม่ การตี- ความของสัญญา มีผลกับการบันทึกบัญชีอย่างไรหรือไม่ เป็นต้น

ประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยเน้นการวิจัยด้านการบัญชีเนื่องจากการบันทึกรายการทางบัญชีเป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อแสดงผลประกอบการของธุรกิจในเรื่องความสามารถในการทำกำไรหรือขาดทุน (แม่บทการบัญชีย่อหน้า 17) และได้ดำเนินการทางภาษีอากรครบถ้วนอย่างเป็นรูปธรรม หรือไม่ ผู้ทำบัญชีจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีในการบันทึกรายการในแต่ละเรื่อง เนื่องจากมีมาตรฐานการบัญชีหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกัน

และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามสถานะเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ถึงแม้ว่าจะได้ศึกษามาตรฐานการบัญชีและประมวลรัษฎากรแล้วก็ตามก็ไม่สามารถจะนำมาปฏิบัติใช้ได้ทันที ต้องสอบถามผู้ปฏิบัติ ซึ่งมีประสบการณ์ และยังมีการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับด้านการภาษีอากรผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรมีความเห็นไม่ตรงกัน ทำให้เกิดข้อถกเถียงมากมาย และบางครั้งการตอบข้อหาหรือมีความขัดแย้งกันเอง (สมาคมลีสซิ่งไทย, 2551) ดังนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมปัญหาจากเหตุการณ์โดยรวมแล้วมีความสนใจที่จะศึกษาและกำหนดรูปแบบเฉพาะของธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นประโยชน์กับผู้เกี่ยวข้องทุกด้าน และได้ออกแบบการวิจัยไว้ดังนี้ ดังแสดงในภาพ 6

ภาพ 6 กรอบการดำเนินการวิจัย

แนวทางการศึกษา

ในการวิจัยเรื่องการจัดการด้านบัญชีและภาษีอากรของธุรกิจการให้เช่าแบบ
ลีสซิ่ง ครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการศึกษา 3 วิธี คือ

1. การวิจัยเชิงเอกสาร
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ
3. การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research)

ศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ
ธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) มี 2 แบบ ได้แก่ (1) การวิเคราะห์
อภิमानงานวิจัย (meta analysis of reseach) คือการนำรายงานวิจัยแต่ละเรื่องมาวิเคราะห์
อภิमानด้วยกัน เพื่อหาขนาดของอิทธิพล และ (2) การวิจัยแบบเอกสารธรรมดา (text
based research) คือการวิจัยเอกสาร ตำราทุกชนิดเพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ในเรื่องที่ทำ
วิจัย (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551; Bloor & Wood, 2006, pp. 57-60)

เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับด้านบัญชีและภาษีอากรของธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง
มีไม่เพียงพอที่จะใช้วิธี การวิเคราะห์อภิमानงานวิจัย (meta analysis of reseach) โดยจาก
การทบทวนวรรณกรรมเรื่องงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่สองหน้า 133 ถึงหน้า 152

ผู้วิจัยจึงได้ใช้ การวิจัยแบบเอกสารธรรมดา (text based research) โดยมีขั้นตอน
การศึกษาตามลำดับดังนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดปัญหาการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย
2. ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่ใช้ศึกษามีดังนี้

2.1 ศึกษาตำราทางวิชาการในประเทศไทยและต่างประเทศ เกี่ยวกับด้านบัญชี
ประกอบด้วยตำราของนักวิชาการที่เขียนเกี่ยวกับบัญชี ซึ่งรวมถึงการบันทึกรายการบัญชี
ตามมาตรฐานการบัญชี

2.2 ศึกษาประมวลรัษฎากร เพื่อรวบรวมกฎหมายภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับ

ธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง

2.3 ศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2.4 งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ

3. รวบรวมข้อมูล จากเอกสารดังกล่าวในข้อ 2 ที่เกี่ยวกับธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง

4. สังเคราะห์เนื้อหา โดยใช้เทคนิค วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งได้ตั้งประเด็นในการวิเคราะห์ในเรื่องการบัญชีและการภาษีอากรของธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องจากเอกสารที่ได้ดำเนินการในข้อ 3 เรียงลำดับเป็นบัญชีหาว่าวเปรียบเทียบ และศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างประเด็น เพื่อพัฒนารูปแบบการบัญชี พร้อมทั้งพรรณนาตามทฤษฎีอธิบายขยายความ (descriptive-explanatory theory) (วรเดช จันทรศร และอัจฉราพรรณ เทศะบุรณะ, 2543)

5. สังเคราะห์และสรุปผลในเบื้องต้น

การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)

การศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการวิจัยที่ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะตามความเป็นจริงในทุกมิติและข้อมูลด้านความเห็น ความหมายและค่านิยม ธรรมเนียมการปฏิบัติในสถานะสังคม เศรษฐกิจ ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ผสมผสานวิธีการวิจัย (ลัดดาวัลย์ เพชร โรจน์, 2551; วลัยทิพย์ สาขลวิจารณ์, 2551; Bloor & Wood, 2006; Flick, 2006; Marshall & Rossman, 2006) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถตอบคำถามการวิจัยและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. การจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะ (focus group discussion) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างหนึ่งเพื่อทำความเข้าใจสาเหตุลึกซึ้งหรือประเด็นในคำถามการวิจัยเป็นการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาข้อสรุปของข้อมูลโดยผู้มีบทบาทสำคัญคือผู้ดำเนินรายการ กำหนดกลุ่มบุคคล เวลา สถานที่ หัวข้อสำหรับสนทนา หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลร่วมสนทนากลุ่ม จะต้องเป็นตัวแทนของธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งได้ (กิติพัฒน์ นนทปัทมะคุลย์, 2550, หน้า 144-155) ซึ่งการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้

คัดเลือกกลุ่มประชากร โดยเลือกด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง คือเลือกกลุ่มบริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมลีสซิ่งไทยจำนวน 26 บริษัท และเลือกบริษัท ที่สมัครใจมอบหมายให้ผู้ทำบัญชีซึ่งรับผิดชอบนโยบายบัญชีและปฏิบัติงานด้านบัญชีของธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งต่อเนื่องกัน 5 ปีขึ้นไปเข้าร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสนทนาประเด็นเฉพาะของธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง โดยการแสดงความเห็นอย่างกว้างขวางตามมาตรฐานการบัญชีและกฎหมายประมวลรัษฎากรที่เกี่ยวข้อง จำนวนที่เหมาะสมประมาณกลุ่มละ 6 ถึง 10 คน โดยที่จะครอบคลุมประเภทธุรกิจบริการของการให้เช่าแบบลีสซิ่งเพื่อให้ได้รายละเอียดแต่ละประเด็นตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจะวิเคราะห์และสรุปประเด็นที่สำคัญ เกี่ยวกับการบัญชีและการภาษีอากรจากความเห็นของกลุ่มประชากรและนำประเด็นมาตั้งข้อคำถามเปรียบเทียบกับข้อมูลในการสัมภาษณ์เจาะลึก ในลำดับต่อไป สรุปการเตรียมดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะดังนี้

1.1 การเตรียมตัวผู้ดำเนินรายการ ผู้วิจัยจะเป็นผู้ดำเนินรายการด้วยตนเอง และจัดให้มีผู้ช่วยดำเนินการถ่ายภาพ อัคเสียง ตลอดจนจดบันทึกการอภิปราย และจะตั้งคำถามตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ให้กลุ่มได้อภิปรายอย่างกว้างขวาง โดยอ้างอิงมาตรฐานการบัญชี กฎหมายประมวลรัษฎากรที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบกว้าง ๆ

1.2 การเตรียมการเข้าถึงผู้มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ติดต่อผู้จัดการสมาคมลีสซิ่งไทย ได้แนะนำและออกจดหมายเชิญสมาชิกของสมาคมลีสซิ่งไทย เข้าร่วมประชุมกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะ โดยกำหนดเวลาเริ่มต้นและสถานที่ประชุม พร้อมทั้งให้ตอบรับกลับในการสมัครใจเข้าร่วมประชุม ซึ่งช่วยให้ทราบจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมในเบื้องต้น

1.3 การเตรียมผู้มีส่วนร่วม ผู้วิจัยจะได้แนะนำตัว อย่างเป็นทางการให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยทราบและอธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย วิธีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นสนทนาประเด็นเฉพาะ จะใช้สถานที่ซึ่งเป็นห้องประชุม ณ ที่ทำงานของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และการขออนุญาตในการใช้เครื่องมือ ได้แก่ การจดบันทึกข้อมูล การใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป การใช้กล้องวิดีโอสำหรับภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ตามความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์เมื่อได้รับอนุญาต

1.4 บทบาทในสนามวิจัย ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลบางส่วนจากหน่วยราชการ สมาคมลีสซิ่งไทย ของบริษัทสมาชิกไว้เบื้องต้น และเริ่มวาระการอภิปรายโดยไม่เจาะจง ผู้เริ่มอภิปรายแต่ละจะยกประเด็นคำถามเฉพาะเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี ตัวอย่างเช่น “ท่านมีความเห็นเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การแยกประเภทสัญญาเช่าตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่อง สัญญาเช่าอย่างไร” เป็นต้น และให้ผู้มีส่วนร่วม อภิปรายอย่างกว้างขวาง โดยไม่จำกัดเวลา และประเด็นคำถาม

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยใช้การวิจัยภาคสนามโดยใช้ เครื่องมือดังนี้ แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 และชุดที่ 2 เป็นแนวทางเบื้องต้น และใช้อุปกรณ์ การจัดบันทึกข้อมูล เครื่องบันทึกเสียง เก็บรวบรวมประเด็นจากการอภิปรายอย่างกว้าง- ขวาง เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งจัดส่งบันทึกในรูปแบบ ของรายงานการประชุมให้ผู้มีส่วนร่วมได้ตรวจสอบประเด็นความเห็นเพื่อยืนยันความ ถูกต้องกลับให้ผู้วิจัย

2. การสัมภาษณ์ (interviews) ผู้วิจัยนำวิธีการวิจัยแบบการสัมภาษณ์เจาะลึก (in- depth interview) (Marshall & Rossman, 2006, pp. 101-107) มาใช้เพื่อเก็บข้อมูลจาก ผู้ทำบัญชีของธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสมาชิกของสมาคมลีสซิ่งไทย โดยไม่ต้อง ประเด็นข้อข้องใจ ขั้นตอนในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

2.1 การเตรียมตัวผู้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยวางแผน- การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง พร้อมทั้งปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้าน วิจัยเชิงคุณภาพ รวมทั้งท่านคณาจารย์ที่ปรึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยเตรียมพร้อมที่จะ ปรับเปลี่ยนคำถามตามความเหมาะสมกับสถานการณ์เมื่ออยู่ระหว่างการสัมภาษณ์

2.2 การเตรียมการเข้าถึงผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ผู้วิจัยได้ติดต่อบุคคลที่อยู่ใน วงการธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งซึ่งเป็นผู้บริการด้านระบบลีสซิ่งมีความใกล้ชิดกับ ธุรกิจลีสซิ่งมากกว่า 20 บริษัท พร้อมทั้งผู้จัดการสมาคมลีสซิ่งไทยเป็นผู้ประสานงานให้ ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ทำบัญชีของบริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบ ลีสซิ่งและเป็นสมาชิกของสมาคมลีสซิ่งไทยจำนวน 26 คน ซึ่งการให้ข้อมูลนี้จะเป็นไป ตามความสมัครใจ (voluntary) เป็นวิธีการที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Schmit and Stuyck (2002) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับวิธีการปฏิบัติบริษัทของผู้ทำบัญชีทั้งนี้

รวมทั้งผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสือจากโครงการปรัชญาคุชกุ๊ปบัณฑิตทางสังคม-ศาสตร์ เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัยอย่างเป็นทางการ และนำส่งให้แก่ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

2.3 การเตรียมผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ผู้วิจัยจะได้แนะนำตัว อย่างเป็นทางการให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยทราบและอธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย วิธีการสัมภาษณ์ เหตุผลที่จะต้องขอความสมัครใจจากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยในการตอบแบบสัมภาษณ์ ระยะเวลาที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ จะใช้สถานที่ซึ่งเป็นที่ทำงานของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และการขออนุญาตในการใช้เครื่องมือ ได้แก่ การจับบันทึกข้อมูลขณะสัมภาษณ์ การใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป การใช้กล้องวิดีโอสำหรับภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ตามความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์โดยจุดประสงค์หลักจะใช้ให้ครบทุกรายการกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเมื่อได้รับอนุญาต

2.4 บทบาทในสนามวิจัย ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากหน่วยราชการ สมาคมลีสซิ่งไทย ของบริษัทสมาชิกไว้เบื้องต้นและติดต่อกับผู้ทำบัญชีเพื่อสัมภาษณ์เจาะลึกโดยการแนะนำของผู้ประสานงานซึ่งการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ทำบัญชีจะดำเนินการอย่างน้อย 2 ครั้ง หลังจากนั้นการขอข้อมูลเพิ่มเติมให้สมบูรณ์จะติดต่อด้วยทางโทรศัพท์ให้ครบถ้วนตามแบบสัมภาษณ์

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยใช้การวิจัยภาคสนามโดยใช้เครื่องมือดังนี้ แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมี 3 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการนำความรู้และประสบการณ์ด้านวิธีการบัญชีและวิธีการภาษีอากรสู่การปฏิบัติซึ่งจะประกอบด้วยคำถามปลายเปิดสอดคล้องตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่องสัญญาเช่า (เดิมเรื่อง การบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว) และมาตรฐานบัญชีที่เกี่ยวข้อง ประมวลรัษฎากรที่เกี่ยวกับธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้ หัก ณ ที่จ่าย และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อเป็นการตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 ส่วนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สัมภาษณ์ความเห็นในเรื่อง ประโยชน์ ของการให้เช่าแบบ ลีสซิ่ง โดยข้อคำถามประมวลจากการทบทวนวรรณกรรมแบบสำรวจความคิดเห็นของสมาคมลีสซิ่งไทย (สมาคมลีสซิ่งไทย, 2550ข) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลังและจาก

งานวิจัยต่างประเทศ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 และชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง เพื่อสนับสนุนการตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ มี 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับข้อมูลบริษัทของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.6 การจัดบันทึกภาคสนาม เป็นการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การใช้เครื่องบันทึกเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์ หรือบันทึกข้อมูลลงในสมุดบันทึกทันที ขณะสัมภาษณ์ หรือบันทึกข้อมูลหลังจากการสัมภาษณ์ยุติลงแล้วแต่กรณีของสถานการณ์

การเลือกประชากรสำหรับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร

ประชากรได้แก่ บริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งในประเทศไทย ผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้จำนวนประชากร ณ ปี พ.ศ. 2550 เท่ากับ 433 บริษัทซึ่งจดทะเบียนเป็นทางการ โดยมีคำว่าลีสซิ่งในชื่อของบริษัทหรือประกอบธุรกิจบริการทางการเงิน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการเลือกจำนวนบริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งของปี พ.ศ. 2550 ในประเทศไทย เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ตรงกับลักษณะการประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญข้างต้นได้ใช้วิธีการ เลือกจากประชากร โดยเลือกด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง (purposive selection) (ลัดดาวัลย์ เพชร โรจน์, 2551; วลัยทิพย์ สาชลวิจารณ์, 2551; สุวิมล ตีรกานนท์, 2549; Bloor & Wood, 2006; Flick, 2006; Marshall & Rossman, 2006) และการสมัครใจ (voluntary) ซึ่งวิธีการนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Schmit and Stuyck (2002) โดยกำหนดหลักเกณฑ์ของประชากรไว้ดังนี้

1. เป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งในประเทศไทย
 2. เป็นสมาชิกสมาคมลีสซิ่งไทย
 3. เป็นบริษัทที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก่อนปี พ.ศ. 2542 เนื่องจากปี พ.ศ. 2542 เป็นปีที่มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 29 เรื่อง การบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว เริ่มบังคับใช้สำหรับบริษัทที่เป็นนิติบุคคลทั้งหมด
 4. เป็นบริษัทที่มีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 60 ล้านบาทขึ้นไป
 5. เป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง จนถึงปัจจุบัน
- จำนวนประชากรที่เลือกตามหลักเกณฑ์ได้จำนวน 6 บริษัท

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เนื่องจากการสัมภาษณ์เจาะลึกจะต้องใช้ความชำนาญเฉพาะ เพื่อให้ได้ข้อมูลตอบวัตถุประสงค์ให้ครบถ้วนถูกต้องสมบูรณ์ การเก็บข้อมูลมี 2 ระดับ กล่าวคือ (1) ระดับบุคคล ได้แก่ความเห็นของผู้ทำบัญชีของธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสมาชิกของสมาคมลีสซิ่งไทย และ (2) ระดับบริษัท ได้แก่นโยบายด้านระบบบัญชี วิธีการบันทึกบัญชี และข้อมูลแสดงผลประกอบการของบริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสมาชิกของสมาคมลีสซิ่งไทย (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551)

ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ โดย การวิจัยเอกสาร (document research) การประชุมกลุ่มเฉพาะเจาะจง (focus group discussion) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) และการสำรวจ (survey) ข้อมูล (งามพิศ สัตย์สงวน, 2547; ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์, 2551; วลัยทิพย์ สาชลวิจารณ์, 2551; Bloor & Wood, 2006; Flick, 2006; Marshall & Rossman, 2006) โดยแบ่งแหล่งของข้อมูลได้ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ในการวิจัยครั้งนี้จะเก็บข้อมูลจากประชากรโดยการประชุมกลุ่มเฉพาะเจาะจง (focus group discussion) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่พนักงานระดับตำแหน่งผู้ทำ

บัญชีขึ้นไปบริษัทละ 1 คน โดยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2552

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ได้มาจากการวิจัยเอกสารจากแหล่งต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎี คุชฎินิพนธ์ วิทยานิพนธ์ หนังสือ รายงานวิจัย

2.2 มาตรฐานการบัญชีไทย มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ประมวลรัษฎากรของกรมสรรพากร ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชกฤษฎีกา

2.3 ข้อมูลจากสมาคมลีสซิ่งไทย

2.4 ข้อมูลรายงานทางการเงินจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงเศรษฐกิจและการคลัง

2.5 ข้อมูลการเงินจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2.6 แหล่งอื่นข้อมูลจาก Website ได้แก่ ค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2550, จาก <http://www.dbd.go.th>; ค้นเมื่อ 6 พฤศจิกายน 2550, จาก <http://www.unidroit.org/English/culis.htm> เป็นต้น ในส่วนที่เกี่ยวกับธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง

2.7 ผู้วิจัยจะได้รวบรวมข้อมูลตัวเลขจากงบการเงินของบริษัทที่ประกอบการธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งจากประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ข้างต้นเพื่อนำตัวเลขมาคำนวณอัตราส่วนทางการเงินแสดงผลประกอบการและอัตราการเจริญเติบโตโดยเปรียบเทียบตัวเลขในงบการเงิน 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ถึง พ.ศ. 2550 เพื่อสนับสนุนข้อมูลการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัย โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาความแตกต่างของการภาษีอากรกับบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีของธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง ลักษณะการนำกฎหมายภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งมาใช้ในการปฏิบัติงานและเพื่อทราบถึงปัจจัยที่มี

ผลกระทบต่อการบัญชีและการภาษีอากรของการประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง และรูปแบบการบัญชีและการภาษีอากรของการประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ได้ประโยชน์และความสอดคล้องระหว่างการบัญชีและการภาษีอากรในประเทศไทย แบ่งเป็น 3 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมี 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการนำความรู้และประสบการณ์ด้านวิธีการบัญชีและการภาษีอากรสู่การปฏิบัติซึ่งจะประกอบด้วยคำถามปลายเปิดสอดคล้องตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่องสัญญาเช่า (เดิมเรื่อง การบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว) และมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้อง ประมวลรัษฎากรที่เกี่ยวกับธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้ นิติบุคคล ภาษีเงินได้ หัก ณ ที่จ่าย และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อเป็นการตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 ได้ปรับปรุงจากมาตรฐานการบัญชี ประมวลรัษฎากร โดยสรุปเป็น 4 ประเด็นดังนี้

1 วิธีการปฏิบัติและ ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่มีความแตกต่างกับการปฏิบัติทางการภาษีอากร กรณีการให้เช่าสำหรับสัญญาเช่าดำเนินงาน (operating lease) ด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1.1 ด้านสินทรัพย์ การให้สินเชื่อกับสัญญาเช่าดำเนินงาน

1.2 ด้านหนี้สิน

1.3 ด้านรายได้

1.4 ด้านค่าใช้จ่าย

2. วิธีการปฏิบัติและ ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่มีความแตกต่างกับการปฏิบัติทางภาษีอากร กรณีเป็นการให้เช่าสำหรับสัญญาเช่าการเงิน (financial lease) ด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.1 ด้านสินทรัพย์ การให้สินเชื่อกับสัญญาเช่าการเงิน

2.2 ด้านหนี้สิน

2.3 ด้านรายได้

2.4 ด้านค่าใช้จ่าย

3. ความเห็นในเรื่องการจำแนกประเภทของสัญญาเช่าเป็นประเภทสัญญาเช่าการเงินและสัญญาเช่าดำเนินงานตามสถานการณ์และข้อบ่งชี้ในย่อหน้า 10 และ 11 ของมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่อง สัญญาเช่า รวมเป็นข้อย่อย 8 ข้อ

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีและมาตรการทางภาษีอากร) ส่วนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สัมภาษณ์ความเห็นในเรื่องประโยชน์ และข้อจำกัดของวิธีการบัญชีและวิธีการภาษีอากรและการประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งโดยข้อคำถามประมวลจากการทบทวนวรรณกรรมแบบสำรวจความคิดเห็นของสมาคมลีสซิ่งไทย (สมาคม ลีสซิ่งไทย, 2550ข) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลังและจากงานวิจัยต่างประเทศ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 ดังนี้

1. ปัจจัยที่เป็นปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจลีสซิ่ง
2. ความเห็นในเรื่อง แนวทางการกำกับ ดูแล พัฒนาการประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง

3. ความเห็นในเรื่อง ประโยชน์ของการให้บริการธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง (ด้านผู้เช่า หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน)

4. ความคิดเห็นอื่น ๆ (เกี่ยวกับธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง แหล่งเงินทุน ความช่วยเหลือจากหน่วยงานเอกชนและ รัฐบาล ปัญหาที่ประสบ และอื่น ๆ)

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง เพื่อสนับสนุนการตอบวัตถุประสงค์ ทั้ง 3 ข้อ มี 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับข้อมูลบริษัทของผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งข้อคำถามประมวลจากการทบทวนวรรณกรรมเอกสารและงานวิจัยต่างประเทศ ได้แก่ (สมาคมลีสซิ่งไทย, 2550ก; Imhoff & Thomas, 1988)

1. ชื่อบริษัท
2. สถานภาพการเป็นสมาชิก
3. เลขทะเบียนบริษัท

4. เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร
5. ปีที่จดทะเบียน
6. ปีที่เปิดดำเนินการ
7. ทุนจดทะเบียน
8. จำนวนสาขา
9. ผู้ถือหุ้นต่างประเทศ
10. จำนวนพนักงาน
11. วิธีการบันทึกบัญชี
12. วิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคา
13. วิธีการคำนวณรายได้
14. สำนักงานสอบบัญชี
15. ประเภทสินทรัพย์ตามสัญญาเช่าการเงิน
16. ประเภทสินทรัพย์ตามสัญญาเช่าดำเนินงาน
17. ข้อมูลตัวเลขตามงบการเงิน (งบดุลและงบกำไรขาดทุน)
18. จำนวนเงินในการปล่อยสินเชื่อตามสัญญาเช่าการเงินและสัญญาเช่าดำเนินงาน และอายุสัญญาเช่า

ชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ข้อคำถามใช้โครงสร้างเดียวกับแบบสัมภาษณ์ แต่ข้อคำถามจะประกอบด้วยข้อคำถามย่อยครอบคลุมรายละเอียดทั้งการปฏิบัติทางด้านการบัญชีและการภาษีอากร เพื่อตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ มี 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับความเห็นในการนำความรู้และประสบการณ์ด้านวิธีการบัญชีและวิธีการภาษีอากรสู่การปฏิบัติซึ่งจะประกอบด้วยคำถามปลายเปิดสอดคล้องตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่อง สัญญาเช่า (เดิมเรื่อง การบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว) และมาตรฐานบัญชีที่เกี่ยวข้องประมวลรัษฎากรที่เกี่ยวกับธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้ นิติบุคคล ภาษีเงินได้ หัก ณ ที่จ่าย และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อเป็นการตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 ได้ปรับปรุงจากมาตรฐานการบัญชี ประมวลรัษฎากร โดยสรุปเป็น 4 ประเด็นดังนี้

1. วิธีการปฏิบัติและความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่มีความแตกต่างกับการปฏิบัติทางการภาษีอากร กรณีการให้เช่าสำหรับสัญญาเช่าดำเนินงาน (operating lease) ด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1.1 ด้านสินทรัพย์ การให้สินเชื่อกับสัญญาเช่าดำเนินงาน ประกอบด้วยคำถามย่อย 1 ข้อเป็นการถามความเห็นด้านการปฏิบัติด้านการบัญชีและด้านการภาษีอากร

1.2 ด้านหนี้สิน ประกอบด้วยคำถามย่อย 2 ข้อเป็นการถามความเห็นด้านการปฏิบัติด้านการบัญชีและด้านการภาษีอากร

1.3 ด้านรายได้ ประกอบด้วยคำถามย่อย 5 ข้อเป็นการถามความเห็นด้านการปฏิบัติด้านการบัญชีและด้านการภาษีอากร

1.4 ด้านค่าใช้จ่าย ประกอบด้วยคำถามย่อย 4 ข้อเป็นการถามความเห็นด้านการปฏิบัติด้านการบัญชีและด้านการภาษีอากร

2. วิธีการปฏิบัติและความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่มีความแตกต่างกับการปฏิบัติทางการภาษีอากร กรณีเป็นการให้เช่าสำหรับสัญญาเช่าการเงิน (financial lease) ด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.1 ด้านสินทรัพย์ การให้สินเชื่อกับสัญญาเช่าการเงินประกอบด้วยคำถามย่อย 1 ข้อเป็นการถามความเห็นด้านการปฏิบัติด้านการบัญชีและด้านการภาษีอากร

2.2 ด้านหนี้สิน ประกอบด้วยคำถามย่อย 2 ข้อเป็นการถามความเห็นด้านการปฏิบัติด้านการบัญชีและด้านการภาษีอากร

2.3 ด้านรายได้ ประกอบด้วยคำถามย่อย 6 ข้อเป็นการถามความเห็นด้านการปฏิบัติด้านการบัญชีและด้านการภาษีอากร

2.4 ด้านค่าใช้จ่าย ประกอบด้วยคำถามย่อย 4 ข้อเป็นการถามความเห็นด้านการปฏิบัติด้านการบัญชีและด้านการภาษีอากร

3. ความเห็นในเรื่องการจำแนกประเภทของสัญญาเช่าเป็นประเภทสัญญาเช่าการเงินและสัญญาเช่าดำเนินงานตามสถานการณ์และข้อบ่งชี้ในย่อหน้า 10 และ 11 ของมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่อง สัญญาเช่า รวมเป็นข้อย่อย 8 ข้อ

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีและมาตรการทางภาษีอากร)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบไม่มีโครงสร้าง สอบถามความเห็นในเรื่องประโยชน์ และข้อจำกัดของวิธีการบัญชีและวิธีการภาษีอากรและการประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง โดยข้อคำถามประมวลจากการทบทวนวรรณกรรมแบบสำรวจความคิดเห็นของสมาคมลีสซิ่งไทย (สมาคม ลีสซิ่งไทย, 2542) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลังและจากงานวิจัยต่างประเทศ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 ดังนี้ (Leaseurope, 2002; Sarah, 2005)

1. ปัจจัยที่เป็นปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจลีสซิ่ง
2. ความเห็นในเรื่อง แนวทางการกำกับ ดูแล พัฒนาการประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง
3. ความเห็นในเรื่อง ประโยชน์ของการใช้บริการธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง (ด้านผู้เช่า หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน)
4. ความคิดเห็นอื่น ๆ (เกี่ยวกับธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง แหล่งเงินทุน ความช่วยเหลือจากหน่วยงานเอกชนและ รัฐบาล ปัญหาที่ประสบ และอื่น ๆ)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับข้อมูลบริษัทและข้อมูลสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งข้อคำถามประมวลจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่างประเทศ (Imhoff & Thomas, 1988) และสมาคมลีสซิ่งไทย (2542) ได้แก่

1. ชื่อบริษัท
2. สถานภาพการเป็นสมาชิก
3. เลขทะเบียนบริษัท
4. เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร
5. ปีที่จดทะเบียน
6. ปีที่เปิดดำเนินการ
7. ทุนจดทะเบียน
8. จำนวนสาขา

9. ผู้ถือหุ้นต่างประเทศ
10. จำนวนพนักงาน
11. วิธีการบันทึกบัญชี
12. วิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคา
13. วิธีการคำนวณรายได้
14. สำนักงานสอบบัญชี
15. ประเภทสินทรัพย์ตามสัญญาเช่าการเงิน
16. ประเภทสินทรัพย์ตามสัญญาเช่าดำเนินงาน
17. ข้อมูลตัวเลขตามงบการเงิน (งบดุลและงบกำไรขาดทุน)
18. จำนวนเงินในการปล่อยสินเชื่อบริการตามสัญญาเช่าการเงินและสัญญาเช่าดำเนินงาน และอายุสัญญาเช่า

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

วันเริ่มต้นของสัญญาเช่า หมายถึง วันที่ตกลงทำสัญญาเช่าหรือวันที่คู่สัญญาจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขหลักของสัญญานั้น แล้วแต่วันใดจะเกิดขึ้นก่อน

อายุของสัญญาเช่า หมายถึง ระยะเวลาที่ผู้เช่าทำสัญญาที่บอกเลิกไม่ได้ในการเช่าสินทรัพย์ ทั้งนี้ให้รวมถึงระยะเวลาที่ผู้เช่ามีสิทธิที่จะเลือกต่ออายุสัญญาเช่าสินทรัพย์นั้นออกไปอีกไม่ว่าจะมีการจ่ายเงินเพิ่มอีกหรือไม่ โดยมีข้อแม้ว่า ณ วันเริ่มต้นของสัญญาเช่าจะต้องมีความแน่ใจได้ตามสมควรว่าผู้เช่าจะเลือกใช้สิทธิการต่ออายุสัญญาเช่าออกไปอีก

จำนวนเงินขั้นต่ำ หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้เช่าจะต้องจ่ายตลอดอายุสัญญาเช่า (โดยไม่รวมที่ต้องจ่ายตาม ค่าบริการและภาษีที่ผู้ให้เช่าเป็นผู้ออก) รวมกับรายการต่อไปนี้

- (1) ทางด้านผู้เช่า-จำนวนเงินที่ผู้เช่าหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ ผู้เช่าประกันให้กับผู้ให้เช่า หรือ

(2) ทางด้านผู้ให้เช่า-มูลค่าคงเหลือที่ได้รับการประกัน โดย เช่าหรือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้เช่า หรือบุคคลอื่นที่มีฐานะการเงินที่สามารถให้การประกันแก่ผู้ให้เช่าได้ อย่างไรก็ตาม ผู้เช่ามีสิทธิที่จะเลือกซื้อสินทรัพย์นั้นได้ในราคาที่คาดว่าเป็นราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาด ณ วันที่สามารถใช้สิทธินั้นได้ และเป็นจำนวนที่ต่ำพอที่จะทำให้แน่ใจได้ตามสมควร ณ วันที่เริ่มต้นของสัญญาว่าผู้เช่าจะใช้สิทธินั้นแน่นอนจำนวนเงินขั้นต่ำที่ต้องจ่ายตามสัญญาเช่าจะประกอบด้วยค่าเช่าขั้นต่ำตลอดอายุสัญญาเช่าและจำนวนเงินที่จะต้องจ่ายเมื่อผู้เช่าเลือกที่จะซื้อสินทรัพย์ที่เช่า

ราคายุติธรรม หมายถึง จำนวนเงินซึ่งสามารถใช้แลกเปลี่ยนสินทรัพย์อย่างหนึ่งระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายที่มีความรอบรู้และเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนกัน โดยมีความเป็นอิสระและไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกัน

อายุการใช้ประโยชน์ หมายถึง

- (1) ระยะเวลาที่คาดว่าจะมีการจะใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ที่เสื่อมค่าได้ หรือ
- (2) จำนวนผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับจากสินทรัพย์ที่เช่า

มูลค่าคงเหลือที่ไม่ได้รับการประกัน หมายถึง ส่วนของราคาที่คงเหลืออยู่ของสินทรัพย์ที่ให้เช่า (ที่ประมาณขึ้น ณ วันเริ่มต้นของสัญญาเช่า) ที่ผู้ให้เช่าคาดว่าจะได้รับแต่ไม่ได้รับการประกัน หรือเป็นการประกันโดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้เช่าแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น

เงินลงทุนขั้นต้นตามสัญญาเช่า หมายถึง ผลรวมของจำนวนเงินขั้นต่ำที่ต้องจ่ายตามสัญญาเช่าภายใต้สัญญาเช่าการเงินที่พิจารณาจากด้านผู้ให้เช่าโดยรวมมูลค่าคงเหลือที่ไม่ได้รับการประกันราคาซากของผู้ให้เช่าด้วย

มูลค่าคงเหลือ หมายถึง ส่วนของราคาซากที่ผู้ให้เช่าคาดว่าจะได้รับ เมื่อสิ้นสุดสัญญาและมีผลต่อการจำแนกประเภทของสัญญาเช่าว่าเป็นสัญญาเช่าดำเนินงานหรือสัญญาเช่าการเงิน ซึ่งจะต้องได้รับการประมาณ ณ วันเริ่มต้นของสัญญาเช่า มูลค่าคงเหลือของสินทรัพย์ที่เช่าแบ่งได้เป็น 3 ชนิด คือ

1. มูลค่าคงเหลือที่ได้รับการประกัน (guaranteed residual value) หมายถึง ส่วนของราคาซากที่ผู้ให้เช่าคาดว่าจะได้รับและมีการรับประกันจากผู้เช่าหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้เช่า หรือบุคคลอื่นที่มีฐานะการเงินที่สามารถให้การประกัน แก่ผู้ให้เช่าได้

2. มูลค่าคงเหลือที่ไม่ได้รับการประกัน (unguaranteed residual value) หมายถึง ส่วนของราคาซากที่ผู้ให้เช่าคาดว่าจะได้รับแต่ไม่ได้รับการประกันจากผู้เช่าหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้เช่าหรือเป็นการประกันโดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้เช่าแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น

3. มูลค่าคงเหลือที่ได้รับการประกันบางส่วน (partial guaranteed residual value) หมายถึง ส่วนของราคาซากที่ผู้ให้เช่าคาดว่าจะได้รับและมีการรับประกันจากผู้เช่าหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้เช่าเป็นบางส่วนในกรณีที่มูลค่าคงเหลือได้รับการประกันจากบุคคลที่สามให้ถือว่าเป็นมูลค่าคงเหลือที่ได้รับการประกันทางด้านผู้ให้เช่าแต่เป็นมูลค่าคงเหลือที่ไม่ได้รับการประกันทางด้านผู้เช่า

ดังนั้นการกำหนดมูลค่าคงเหลือของสินทรัพย์ที่เช่าที่กล่าวมาข้างต้นจึงมีผลต่อการจำแนกประเภทของสัญญาเช่าว่าเป็นสัญญาเช่าดำเนินงานหรือสัญญาเช่าการเงิน

ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ หมายถึง สินทรัพย์ที่มีตัวตนซึ่งกิจการมีไว้เพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจ ได้แก่ เพื่อผลิต เพื่อหารายได้ด้านบริการให้เช่า และเพื่อการบริหารงาน และประมาณการอายุการใช้งานมากกว่า 1 ปี

ค่าเสื่อมราคา หมายถึง การปันส่วนจำนวนที่เสื่อมค่าได้ของสินทรัพย์อย่างมีระบบตลอดอายุการใช้งาน

จำนวนที่เสื่อมค่าได้ หมายถึง ต้นทุนของสินทรัพย์ หรือจำนวนอื่นที่ใช้แทนต้นทุนในงบการเงินหักด้วยมูลค่าคงเหลือ

อายุการใช้งาน หมายถึง ระยะเวลาที่กิจการคาดว่าจะใช้สินทรัพย์นั้นหรือ จำนวนหน่วยผลิตหรือหน่วยอื่นในลักษณะเดียวกันที่กิจการคาดว่าจะได้รับจากสินทรัพย์นั้น

ราคาทุน หมายถึง จำนวนเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสดหรือมูลค่ายุติธรรมของสิ่งตอบแทนอื่นที่กิจการให้เพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับสินทรัพย์ ณ เวลาที่ได้มาหรือขณะที่ก่อสร้าง

ผลขาดทุนจากการค้ำค่า หมายถึง จำนวนซึ่งมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์มากกว่าจำนวนที่คาดว่าจะได้รับคืนจากสินทรัพย์นั้น

มูลค่าตามบัญชี หมายถึง จำนวนที่สินทรัพย์นั้นถูกรับรู้ไว้ในงบดุลหลังจากหักค่าเสื่อมราคาสะสมและค่าเผื่อการค้ำค่าสะสม (ถ้ามี)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติทางด้านวิธีการบัญชีและวิธีการภาษีอากรและการประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง

2. ศึกษาผลงานวิจัย บทความ วารสาร เกี่ยวกับวิธีการบัญชีและวิธีการภาษีอากรและการประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง

3. นำเครื่องมือแบบสอบถามของสมาคมลีสซิ่งไทย และกระทรวงการคลัง และงานวิจัยต่างประเทศ (Imhoff & Thomas, 1988) มาดัดแปลงข้อความเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยได้ปรับปรุงข้อความสอดคล้องตามมาตรฐานการบัญชี ดัดแปลงจากสมาคมลีสซิ่งไทย และงานวิจัยของต่างประเทศ เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (structured or standardized interviews) เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตรงตามที่ผู้วิจัยศึกษา ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความเข้าใจชัดเจน และผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกคนเข้าใจตรงกัน

4. การตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเสนอคณาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง มีการปรับปรุงแก้ไขข้อความให้ครอบคลุมทุกตัวแปร ต่อจากนั้นได้นำข้อเสนอของคณาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงข้อความให้สมบูรณ์

5. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมและความครบถ้วนก่อนปฏิบัติการภาคสนามจำนวน 6 ท่านดังนี้

5.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชี

5.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

5.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

5.4 ผู้เชี่ยวชาญด้านการภาษีอากร

5.5 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอบบัญชี

5.6 ผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางระบบบัญชีลูกหนี้ของธุรกิจการ

ให้เข้าแบบลิสซิ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) (สุภางค์ จันทวานิช, 2551; สุวิมล ตีรกานนท์, 2549; Flick, 2006; Marshall & Rossman, 1989, pp. 98-99) ของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด โดยแยกให้เห็นถึงวิธีการและความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการด้านการบัญชีและวิธีการด้านการภาษีอากรสู่การปฏิบัติและอิทธิพล ทฤษฎีการอธิบาย พรรณนาถึงวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเพื่อความชัดเจนและถูกต้องตรงตามความเป็นจริง (descriptive explanatory theory) (วรเดช จันทรศร และอัจฉราพรรณ เทศะบุรณะ, 2543; Marshall & Rossman, 2006) ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (สุภางค์ จันทวานิช, 2551, หน้า 17-51) ดังนี้

1. การใช้แนวคิดทฤษฎีและการสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์
2. การตรวจสอบข้อมูล
3. การจัดบันทึกและทำดัชนีข้อมูล
4. การทำข้อสรุปชั่วคราวและการลดทอนข้อมูล
5. การสร้างข้อสรุปและการพิสูจน์ข้อสรุป

การใช้แนวคิดทฤษฎีและการสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเชิงรูปธรรมซึ่งได้จากคนใน (insider) แต่จะใช้มาตรฐานการบัญชีและประมวลรัษฎากรเป็นกรอบชั่วคราวเพื่อเป็นแนวทางในขั้นตอนแรกก่อนเข้าสนามวิจัย ในขั้นตอนระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล และการทำข้อสรุปชั่วคราว เพื่อให้การสรุปมีทิศทาง และขั้นตอนการวิเคราะห์เพื่อสร้างบทสรุป เพื่อความสอดคล้อง และพิสูจน์ตรวจสอบบทสรุปให้มีความเชื่อถือได้ในประเด็นที่บทสรุปแตกต่างจากมาตรฐานการบัญชีเดิม

การตรวจสอบข้อมูล

เพื่อให้ข้อมูลมีความเชื่อถือได้และมีความครบถ้วนของข้อมูล (สุภางค์ จันทวานิช, 2551, หน้า 31-41) ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป (methodological triangulation) จากการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) และจากการสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (survey research) และทดสอบผลการศึกษาที่ได้และการตีความข้อมูลด้วยการให้ผู้ทำบัญชีซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ตรวจสอบ (member checking)

การจดบันทึกและทำดัชนีข้อมูล (notetaking and indexing)

ผู้วิจัยจะจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บข้อมูลแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนของข้อมูลบันทึกโดยละเอียดตามที่รวบรวมมาและส่วนของความเห็น การตีความ การสรุปของผู้วิจัยเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่กรอบแนวคิดทฤษฎี และวันที่กระดาษบันทึกด้านซ้ายมือไว้เพื่อทำดัชนีข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำดัชนีข้อมูลก่อนเริ่มเก็บข้อมูล โดยเขียนรายการคำหรือข้อความ เป็นบัญชีหางว่าว ไว้ 1 ชุด เป็นคำหรือข้อความซึ่งได้จากแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง

บัญชีหางว่าว จะถูกนำมาปรับปรุงหลังจากที่ได้เริ่มเก็บข้อมูลแล้วโดยนำทัศนะของคนใน (insider) คือผู้ทำบัญชีของบริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งมาปรับปรุงการเรียกคำต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลจริงที่เก็บได้ และนำคำจากข้อมูลทั้งสองแหล่งมาไว้ด้วยกัน นอกจากนี้การนำเสนอและการวิเคราะห์จะได้ผลดีกว่าโดยการใช้คำที่คนในใช้ (folk terms) มาแทนที่คำของผู้วิจัยที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าตามบัญชีหางว่าว

ผู้วิจัยจะปรับปรุง โดยเพิ่มดัชนีใหม่ตามข้อมูลที่ได้มาและตัดดัชนีเก่าที่ไม่พบออกไป

จัดทำคำจำกัดความของดัชนีแต่ละตัวที่ใช้และตัดสินใจใช้ชื่อดัชนี เพื่อดูความครอบคลุมของเนื้อหาและความหมาย

จัดทำดัชนีในบันทึกให้ตรงกับข้อความ ด้านหน้าหรือด้านหลังข้อความ โดยทำพร้อมกับการเก็บข้อมูล เนื่องจากต้องปรับดัชนีอยู่ตลอดเวลาซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล ในขณะที่เก็บข้อมูล

การทำข้อสรุปชั่วคราวและการลดทอนข้อมูล (memoing and data reduction)

การทำข้อสรุปชั่วคราวชุดของข้อมูลและเชื่อมโยงดัชนีเข้าด้วยกันสรุปเป็นประโยค หลังจากได้สรุปแต่ละประโยคแล้วจะรู้ว่าข้อมูลส่วนใดเป็นข้อมูลเพิ่มเติมและข้อมูลส่วนใดที่ไม่ต้องการ ในการทำสรุปชั่วคราวจึงเป็นการลดขนาดและลดทอนข้อมูลออกไป เป็นการจัดลำดับความสำคัญและการให้น้ำหนักความสำคัญของข้อมูลที่ประมวลมาได้ ความแตกต่างของบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีกับการภาษีอากรของธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบัญชีและการภาษีอากรของการประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งซึ่งทำให้ธุรกิจมีขนาดเล็กและเติบโตช้าและผลกระทบนั้นมีผลต่อการพัฒนาการด้านเศรษฐกิจของการประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง และรูปแบบเฉพาะในการบัญชีและการภาษีอากรของการประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ได้ประโยชน์และความสอดคล้องระหว่างการบัญชีและการภาษีอากรในประเทศไทย คือการนำเอาคำหรือประโยค หรือแนวคิดที่ประมวลได้ มาทำดัชนี

การสร้างข้อสรุปและการพิสูจน์ข้อสรุป (drawing and verifying conclusion)

จะสรุปข้อค้นพบเบื้องต้นจากข้อสรุปชั่วคราวที่ถูกตรวจสอบและยืนยันแล้ว โดยนำข้อสรุปย่อมาจัดหมวดหมู่ จัดกลุ่มตามดัชนีซึ่งได้ทำไว้แล้ว

การสร้างบทสรุป คือการนำข้อสรุปชั่วคราวซึ่งเป็นข้อสรุปย่อที่ทำไว้มาประมวลเข้าด้วยกัน ทำให้เป็นชุดของคำอธิบายที่ได้เรื่องได้ราวและเข้าใจได้ บทสรุปจะมีความเป็นนามธรรมระดับหนึ่งเพราะเป็นการทำอุปนัย (induction) โดยทำขึ้นจากข้อมูลรูปธรรมในเหตุการณ์ที่เป็นความจริงซึ่งจะได้ทั้งบทสรุปที่เป็นคุณลักษณะและปัจจัย ลำดับความสำคัญและน้ำหนักความสำคัญ ประมวลเป็นรูปแบบเฉพาะของธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม (Eisner, 1976) เป็นขั้นตอนสุดท้าย

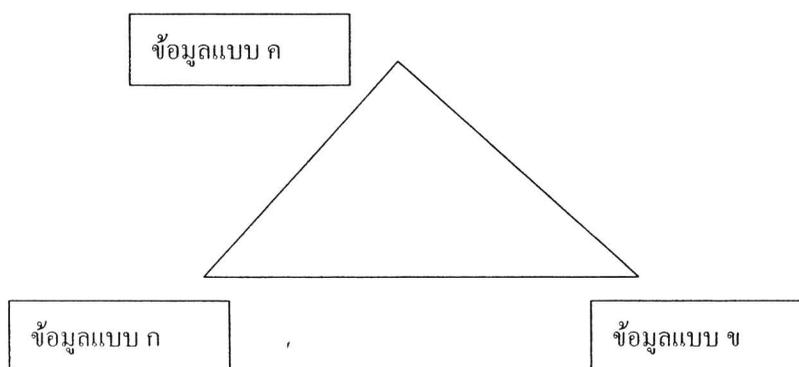
บทสรุป เป็นการโยงข้อสรุปเชิงนามธรรมกลับไปสู่รูปธรรมในเหตุการณ์ใหม่ อีกครั้งเพื่อให้แน่ใจว่าข้อสรุปทำได้เหมาะสมที่สุด การพิสูจน์นี้จะใช้วิธีการตรวจสอบ ข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป

(methodological triangulation) จากการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) จากการ สัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) และจากการสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

(survey research) และทดสอบผลการศึกษาที่ได้และการตีความข้อมูลด้วยการให้ผู้ทำ บัญชีซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ตรวจสอบ (member checking) เพื่อให้ได้สิ่งต่อไปนี้

เกณฑ์ความตรง (validity) ใช้แนวคิดคู่ขนานไปกับความตรงเรียกว่า “ความ เชื่อถือได้ (credibility)” เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงการพรรณนาที่ถูกต้อง การตีความ ประสพการณ์ของมนุษย์อย่างถูกต้อง ผู้ที่มีประสบการณ์เดียวกันเมื่อมาพิจารณาการ พรรณานี้ก็จะทราบได้ทันทีว่าเป็นจริงอย่างที่เขเคยประสบมา การวิจัยเชิงคุณภาพมี ความเชื่อพื้นฐานว่าความเป็นจริงมีหลายด้านหลายมุมซับซ้อน ทำให้การศึกษาวิจัยถึงสิ่ง ใดก็ตามต้องเป็นการมองในเรื่องขององค์รวม จึงจะสามารถเข้าใจปรากฏการณ์อย่างที่เป็นจริง ซึ่งมีวิธีดำเนินการหลักเพื่อให้ผลงานวิจัยอยู่ในเกณฑ์ความเชื่อถือได้ 7 วิธีดังต่อไปนี้

1. การยืดเวลาสัมพันธภาพกับประชากรในการวิจัย (prolonged engagement)
2. การใช้การสังเกตอย่างต่อเนื่องยาวนาน (persistent observation)
3. การตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการ โยงสามเส้า (triangulation)

ภาพ 7 การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ที่มา. จาก การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 8, หน้า 35), โดย 1

จากภาพ 7 ข้อมูลของผู้วิจัยที่ได้มาคือแบบ ก หลังจากนั้นผู้วิจัยแสวงหาข้อมูลจากแหล่งอื่นที่แตกต่างในทางตรงกันข้ามกับแบบ ก ได้เป็นแบบ ข ผู้วิจัยไม่ยุติในการตรวจสอบและแสวงหาข้อมูลที่แตกต่างจากแบบ ก และแบบ ข จนทำให้ได้ข้อมูลเป็นแบบ ค ในที่สุด วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า จึงมีลักษณะเช่นเดียวกับการใช้หลักวิชาวิธี (dialectical method) กล่าวคือมีแนวคิดแบบ ก เป็น thesis แนวคิดแบบ ข เป็น antithesis และแนวคิดแบบ ค. ซึ่งเป็นการสังเคราะห์ลักษณะของทั้ง ก. และ ข. มากลายเป็น synthesis

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการใช้วิธีการให้เพื่อนนักวิจัยให้ความคิดเห็น (peer debriefing)

5. การวิเคราะห์ทบทวนแบบแผนที่แตกต่างกันออกไป (negative case analysis)

6. การตรวจสอบข้อมูลกับผลการศึกษาวิจัยที่มีผู้ทำมาก่อน ตลอดจนการตีความข้อมูลของแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ (referential adequacy)

7. การทดสอบผลการศึกษา ที่ได้และการตีความข้อมูลด้วยการให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้ข้อมูลได้ตรวจสอบ (member checking) (กิติพัฒน์ นนทปัทมะคุณย์, 2550, หน้า 54-55; สุภางค์ จันทวานิช, 2551, หน้า 31-41)

ผู้วิจัยได้แสดงตัวอย่างวิธีการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการโยงสามเส้า (triangulation) และทำการทดสอบผลการศึกษา (member checking) ดังนี้

ในเรื่องการใช้อนุกรณการบัญชี ก่อนการประกาศใช้ของสภาวิชาชีพบัญชี ตัวอย่างเช่น การใช้อนุกรณการบัญชี ฉบับที่ 12 (เดิม ร่างฉบับที่ 56) เรื่อง ภาษีเงินได้ ก่อนวันถือปฏิบัติ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจาก การจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะซึ่งได้เสนอให้นำมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มาถือปฏิบัติโดยอิงมาตรฐานการบัญชีสากลเพื่อความครบถ้วนของงบการเงิน ช่วยให้การเงินมีความสมบูรณ์และสะท้อนภาพที่แท้จริง เนื่องจากการปฏิบัติทางบัญชีมีความแตกต่างกับทางภาษีอากรอย่างมีสาระสำคัญ และได้มีการนำเสนอรูปแบบการบันทึกบัญชีและวิธีการคำนวณภาษีเงินได้รอตัดบัญชี ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลเรื่องการใช้อนุกรณการบัญชี ฉบับที่ 12 (เดิม ร่างฉบับที่ 56) เรื่อง ภาษีเงินได้ ก่อนวันถือปฏิบัติ จากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ทำบัญชีซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญของบริษัท 6 ราย มีบริษัท 3 รายที่ได้นำมาปฏิบัติแล้ว ส่วนบริษัทอีก 3 ราย

กำลังปรับปรุงการบันทึกบัญชีประจำปี พ.ศ. 2551 เพื่อนำมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 12 (เดิม ร่างฉบับที่ 56) เรื่อง ภาษีเงินได้ (เดิมจะประกาศให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2550 เป็นต้นไปแต่ได้มีการเลื่อนออกไปและประกาศให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2556 เป็นต้นไป) มาปฏิบัติก่อนวันถือปฏิบัติ และการสำรวจข้อมูล โดยแบบสอบถาม บริษัท 13 ราย มีบริษัท 6 ราย ที่ได้นำมาปฏิบัติแล้ว เช่นเดียวกัน และหลังจากได้รูปแบบการบันทึกบัญชีตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 12 (เดิม ร่างฉบับที่ 56) เรื่อง ภาษีเงินได้ ผู้วิจัยได้ส่งผลการวิเคราะห์กลับไปให้ผู้ทำบัญชีซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญตรวจสอบ เรื่องรูปแบบอีกครั้ง

ผู้วิจัยได้แสดงข้อมูลในการจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะ จากการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสำรวจข้อมูล โดยแบบสอบถาม ในภาคผนวก

เกณฑ์ความเที่ยง (reliability) จะใช้ความสม่ำเสมอ (consistency) และการพึ่งพาเกณฑ์อื่น (dependability) (กิติพัฒน์ นนทปัทมะคุลย์, 2550, หน้า 56; สุภางค์ จันทวานิช, 2551, หน้า 31-41) โดยการทดสอบวิธีการในการบันทึกข้อมูลตามผลประกอบการแต่ละปีและรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่จะระบุไว้ในงบการเงิน

การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research)

ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณหลังจากได้รวบรวมประเด็นความคิดและคำถามจากการสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้ทำบัญชีของธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง ผู้วิจัยได้เพิ่มข้อมูลตัวเลขจากงบการเงินบริษัทของกลุ่มประชากรที่เลือก

ประชากร

ประชากร ได้แก่ บริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งในประเทศไทย ผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้จำนวนประชากร ณ ปี 2550 เท่ากับ 433 บริษัทซึ่งจดทะเบียนเป็นทางการ โดยมีคำว่าลีสซิ่งในชื่อของบริษัทหรือประกอบธุรกิจบริการทางการเงิน

กลุ่มประชากรที่เลือก

กลุ่มประชากรที่เลือกในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการเลือกจำนวนบริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งของปี พ.ศ. 2550 ในประเทศไทย เนื่องจากเพื่อให้ได้ตัวแทนที่ตรงกับลักษณะการประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง การเลือกกลุ่มประชากรข้างต้นได้ เลือกโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (purposive selection) (ลัดดาวัลย์ เพชร โรจน์, 2551; วลัยทิพย์ สาขลวิจารณ์, 2551; สุวิมล ตีรگانนท์, 2549; Bloor & Wood, 2006; Flick, 2006; Marshall & Rossman, 2006) และวิธีการสมัครใจ (voluntary) ซึ่งวิธีการนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Schmit and Stuyck (2002) โดยกำหนดหลักเกณฑ์ ไว้ดังนี้

1. เป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งในประเทศไทย
 2. เป็นบริษัทที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก่อนปี พ.ศ. 2542 เนื่องจากปี พ.ศ. 2542 เป็นปีที่มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 29 เรื่อง การบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว เริ่มบังคับใช้สำหรับบริษัทที่เป็นนิติบุคคลทั้งหมด
 3. เป็นบริษัทที่มีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 60 ล้านบาทขึ้นไป
 4. เป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง จนถึงปัจจุบัน
- กลุ่มประชากรที่เลือกตามหลักเกณฑ์ได้จำนวน 19 บริษัท

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยวิธี การสำรวจ (survey) เพื่อให้ได้ข้อมูลตอบวัตถุประสงค์ให้ครบถ้วนถูกต้องสมบูรณ์ การเก็บข้อมูลมี 2 ระดับ กล่าวคือ 1) ระดับบุคคล ได้แก่ ความเห็นของผู้ทำบัญชีของธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง และ 2) ระดับบริษัท ได้แก่ นโยบายด้านระบบบัญชี วิธีการบันทึกบัญชี และข้อมูลแสดงผลประกอบการของบริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551)

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถาม ชุดที่ 3

ชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ข้อคำถามใช้โครงสร้างเดียวกับแบบสัมภาษณ์ แต่ข้อคำถามจะประกอบด้วยข้อคำถามย่อยครอบคลุมรายละเอียดทั้งการปฏิบัติทางการบัญชีและวิธีการด้านการภาษีอากร เพื่อตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ มี 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับความเห็นในการนำความรู้และประสบการณ์ด้านวิธีการด้านการบัญชีและวิธีการด้านการภาษีอากรสู่การปฏิบัติซึ่งจะประกอบด้วยคำถามปลายเปิดสอดคล้องตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่องสัญญาเช่า (เดิมเรื่อง การบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว) และมาตรฐานบัญชีที่เกี่ยวข้อง ประมวลรัษฎากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้ หัก ณ ที่จ่าย และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อเป็นการตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 ได้ปรับปรุงจากมาตรฐานการบัญชีประมวลรัษฎากร

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบไม่มีโครงสร้าง สอบถามความเห็นในเรื่องประโยชน์ และข้อจำกัดของวิธีการด้านการบัญชีและวิธีการด้านการภาษีอากรและการประกอบธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง โดยข้อคำถามประมวลจากการทบทวนวรรณกรรมแบบสำรวจความคิดเห็นของสมาคมลีสซิ่งไทย (สมาคม ลีสซิ่งไทย, 2545) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลังและจากงานวิจัยต่างประเทศ (Leaseurope, 2002; Sarah, 2005) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับข้อมูลบริษัทและข้อมูลสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งข้อคำถามประมวลจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่างประเทศ (Imhoff & Thomas, 1988) และสมาคมลีสซิ่งไทย (2542)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์อัตราร้อยละ (percentage analysis) การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (ratio analysis) (วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2549; Ross, Westerfield, & Jaffe, 2002) กำหนดแนวโน้มการเจริญเติบโต เปรียบเทียบผลประกอบการของกลุ่มธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง เพื่อสนับสนุนข้อมูลให้สมบูรณ์มากขึ้นดังนี้

1. การวิเคราะห์อัตราร้อยละ (percentage analysis) เป็นการเปรียบเทียบผลประกอบการของธุรกิจจากตัวเลขในงบการเงินแบ่งเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1.1. การวิเคราะห์แนวตั้ง (vertical analysis) เป็นการเปรียบเทียบตัวเลขของแต่ละรายการกับยอดรวมในงบการเงินเดียวกัน ได้แก่ การเปรียบเทียบรายการแต่ละรายการ

ในงบดุล โดยคิดเป็นร้อยละของยอดสินทรัพย์รวม การเปรียบเทียบรายการแต่ละรายการในงบกำไรขาดทุน โดยคิดเป็นร้อยละของยอดรายได้ การวิเคราะห์แนวตั้งทำให้ทราบระดับนัยสำคัญของแต่ละรายการเมื่อเทียบกับตัวเลขที่นำมาใช้เป็นฐานในการคำนวณ และทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของงบการเงินและโครงสร้างของสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น รายได้ ค่าใช้จ่ายได้ชัดเจนขึ้น และให้ข้อมูลสำคัญที่จะนำไปใช้ในการเปรียบเทียบกับข้อมูลมาตรฐานอื่น เช่น ผลการดำเนินงานในอดีต ผลการดำเนินงานของกลุ่มในปัจจุบัน และอัตราส่วนโดยเฉลี่ยของกิจการที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกันในช่วงเวลาเดียวกัน

1.2. การวิเคราะห์แนวนอน (horizontal analysis) เป็นการเปรียบเทียบตัวเลขในงบการเงินตั้งแต่ 2 งวดบัญชีขึ้นไป โดยใช้ตัวเลขในงบการเงินงวดก่อน เป็นฐานในการคำนวณ ตัวเลขผลต่างระหว่างงวดจะถูกแปลงเป็นร้อยละ เพื่อดูแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ พร้อมทั้งแสดงอัตราการเจริญเติบโต และการขยายตัวของธุรกิจการให้เข้าแบบลิสซิ่งโดยรวม

2. การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (ratio analysis) เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นสัดส่วนของตัวเลข ในงบการเงิน เป็นจำนวนเงิน ซึ่งมีหน่วยเป็นบาท เช่น การนำหนี้สิน มาเปรียบเทียบกับสินทรัพย์ การเปรียบเทียบนี้ เรียกว่า การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน เพื่อแสดงสถานะการเงินประกอบการหาแหล่งเงินทุนแบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ

2.1 สภาพคล่อง (liquidity) ความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้นที่ครบกำหนด

$$2.1.1 \text{ อัตราส่วนหมุนเวียน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

(current ratio)

$$2.1.2. \text{ อัตราส่วนหมุนเร็ว} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{สินค้าคงเหลือ}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

(quick or acid test ratio)

2.2 ประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์ (asset management) ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ (amount of assets vs. sales)

$$\text{อัตราการหมุนของสินทรัพย์ทั้งสิ้น} = \frac{\text{ยอดขายได้}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้น}}$$

(total assets turnover ratio)

2.3 การบริหารหนี้สิน (debt management) ประสิทธิภาพการลงทุนในสินทรัพย์ทั้งสิ้น จากเงินทุนในรูปของหนี้สิน

$$\begin{array}{l} \text{อัตราส่วนหนี้สิน} \\ \text{(debt ratio)} \end{array} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้น}}$$

2.4 ความสามารถในการทำกำไร (profitability) วัดประสิทธิภาพการบริหารงานว่าบรรลุ ตามเป้าหมาย ซึ่งพิจารณาจาก อัตราส่วน อัตรากำไรสุทธิ (Profit Margin on incomes--PM) อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return On Total Assets--ROA) อัตราผลตอบแทนส่วนของผู้เป็นเจ้าของ (Return On Common Equity--ROE)

$$\begin{array}{l} 2.4.1. \text{ อัตรากำไรสุทธิ} \\ \text{(profit margin on incomes)} \end{array} = \frac{\text{กำไรสุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นสามัญ}}{\text{ยอดขายได้}}$$

$$\begin{array}{l} 2.4.2 \text{ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์} \\ \text{(return on total assets (ROA))} \end{array} = \frac{\text{กำไรสุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นสามัญ}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้น}}$$

$$\begin{array}{l} 2.4.3. \text{ อัตราผลตอบแทนส่วนของผู้เป็นเจ้าของ} \\ \text{กำไรสุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นสามัญ} \end{array} = \frac{\text{กำไรสุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นสามัญ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ}}$$

2.5 ประเมินผลธุรกิจโดยรวม (market value) การพิจารณากิจการของผู้ลงทุน ซึ่งพิจารณาจากอัตราส่วน ราคาตลาดกับกำไรสุทธิต่อหุ้น (price/earnings (P/E) ratio) (ในกรณีเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์)

$$\begin{array}{l} \text{ราคาตลาดกับกำไรสุทธิต่อหุ้น} \\ \text{(price/earnings (P/E) ratio)} \end{array} = \frac{\text{ราคาตลาดต่อหุ้น}}{\text{กำไรสุทธิต่อหุ้น}}$$

อัตราส่วนทางการเงิน เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์ฐานะการเงิน ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และความสามารถในการทำกำไรของกิจการ อัตราส่วนทางการเงินจะคำนวณขึ้น โดยการหารจำนวนเงินของรายการหรือกลุ่มรายการในงบการเงินหนึ่งด้วยจำนวนเงินของอีกรายการหนึ่งหรือของอีกกลุ่มรายการหนึ่งในงบการเงิน (เดียวกันหรือต่างงบการเงินกัน) ของช่วงเวลาเดียวกันซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายการ 2 รายการที่เกี่ยวข้องกันอันจะเป็นประโยชน์ต่อการตีความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างรายการต่าง ๆ และใช้ในการเปรียบเทียบกับอัตราส่วนในอดีตของกิจการหรือเปรียบเทียบกับอัตราส่วนของกลุ่มแข่งขัน อัตราส่วนเหล่านี้จะต้องนำมาพิจารณาร่วมกันจึงจะสามารถสรุปผลวิเคราะห์ ทำให้มองเห็นโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกิจการและกลยุทธ์ที่นำมาใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางด้านการแข่งขันได้ชัดเจนขึ้น